

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak tetrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. tek. rač. 11.197. Telefon 3112

Županska zveza in občinske dajatve učiteljstvu

Kot pooblaščenec in član Županske zveze sem se udeležil njenega letnega zborovanja dne 8. januarja 1934.

Pozorno sem sledil celotnemu poteku, razpravam in debatam, ki so se jih udeleževali uradni, politični in občinski zastopniki. Vsa izvajanja so bila strogo stvarna, debate same pa so se dotikale največ občinskih dohodkov, ki so bili okrnjeni z naredbami in zakonom o trošarini. Ugotavljam, da se nihče izmed prisotnih ni dotaknil dajatve učiteljstvu, dočim je omenil šolo le eden izmed zastopnikov mimogrede.

Zahteva proti odpravi učiteljske stanarine in ogreva je bila iznešena v resoluciji, ki pa ni bila zasnovana po poteku razprav, temveč le po tajniškem poslovanju in predlogu. Resolucija je pa bila prečitana tako tiho, da sem preslišal nas zavedajočo tožbo. Če bi te dajatve globlje posegale v občinsko poslovanje, bi se gotovo razvila o tem razprava.

Prepričan sem, da so vsi današnji občinski predstojniki prijatelji šole in učiteljstva, saj smo si stali bok ob boku v borbi za vseobče nacionalne interese, ki slone največ na osnovi dobrih občinskih uprav.

Tajništvo samo ni bilo opravičeno vstaviti v resolucijo zahteve, ki je nihče

ni iznesel. Če pa je to storilo po predhodnih predlogih, bi moralo predlagatelje označiti, tako pa smatram zahtevo le kot izraz posameznih uprav.

Učiteljstvo samo želi, da prevzame to breme država. Boji se pa le, da bi ne bile dajatve ogrožene. Država sama ni imela drugega namena, kakor da zagotovi učiteljstvu primerna stanovanja in da mu omogoči ogrev, zlasti v takih pokrajinah, kjer si ga posameznik ne more oskrbeti.

Županska zveza naj ugotovi, če ima učiteljstvo, zlasti podeželsko, primerna stanovanja — koliko stanovanjskih hiš se je zgradilo od uvedbe novega šolskega zakona, koliko stanovanjskih fondov se kapitalizira v svrhu preskrbe primernih zgradb. Mi pa lahko ugotovimo, koliko je bilo doslej dobre volje.

Iz doslej izdanih dajatev bi bila urejena že dobra stanovanja. Ker pa le čakajo, da se tozadevne določbe odpravijo, in se to poleg tega še nekako sugerira, je umljivo, da voz ne more v tir.

Županski zvezi priporočam, da se tozadevno sporazume z učiteljsko organizacijo, kajti le s skupno akcijo in dobro voljo bi bilo omogočeno doseči obojestransko zadovoljiv zaključek sporne zadeve, če je sploh sporna.

Josip Lapajne — Cerklje.

Stanovsko gospodarska razmišljanja

Pod tem naslovom sem v dveh člankih poudarjal dejstvo, da se velika večina slovenskih učiteljev ne zaveda in ne pojmuje izredne važnosti stanovsko gospodarskih vprašanj, ki so in morajo biti prvi temelj vsej stanovsko idejni borbi. Časi so namreč še vedno in bodo še zelo dolgo taki, da zunanji svet ne sodi posameznika — in seveda tudi ne stanu — le po njegovih sposobnostih in delu za uveljavljanje kulturnih in etičnih vrednot, ampak gleda še v večji meri prav realno na njegovo gospodarsko moč in ga upoštevata ter mu odmerjata pozicijo v človeški družbi največkrat iz tega vidika.

Prav zato je dolžnost sedanje učiteljske generacije in njenega vodstva, da nadoknadi in popravi, kar smo v tem pravcu zamudili zaradi prevelike zaposlenosti v borbi za idejno plat stanovske organizacije. Kakor je nas preteklost vzgojila za dobre in čisto naravnost vzgledne stanovsko idejne borce, prav tako nas mora sedanost in najbližja bodočnost vzgojiti za zavedne in požrtvovalne borce v stanovskih gospodarskih vprašanjih. Dokler tega ne dosežemo, toliko časa nismo, ne moremo in tudi ne smemo biti kot stan zadovoljni sami s seboj, ker je naš razvoj le enostranski, ne pa harmonično vsestranski kakor bi moral biti.

Občutna pomanjkljivost vzgoje o pravilnem pojmovanju pomena gospodarske organizacije stanu se najbolj vidi na konkretnih primerih, ki se nam vidijo malenkostni tako, da jih niti ne opazimo in še manj uvažujemo, dasi se med nami dogajajo skoraj dnevno. Zato hočem navesti iz obilice vsaj nekaj takih primerov, pravih stanovsko gospodarskih — anahronizmov.

Svoje stanovske gospodarske in socialne ustanove si je ustvarjal in jih ustvarja slovensko učiteljstvo še danes samo brez tuje pomoči, ki je bilo deležno n. pr. srbsko in hrvaško učiteljstvo moralno in tudi gmotno bodisi od strani države ali pa — mecenov. Lastne države, ki bi umevala in podpirala naše težnje v tem pravcu, nismo imeli. Prejšnja Avstrija je, kakor vse drugo tako tudi naš stanovski razvoj, kjerkoli in kadarkoli je mogla, ovirala, ne pa pospeševala. Njej je bil ljubši učitelj slabši, odvisen na vseh koncih in krajih, kakor pa samostojno misleča ter gospodarsko in socialno neodvisna osebnost.

Mecenov iz svojih stanovskih vrst naše socialne in gospodarske ustanove niso nikoli imele. Tudi temu dejstvu je vzrok v prvi vrsti nerazumevanje pomena stanovsko gospodarskih in socialnih ustanov med članstvom, ki je pogrešalo v tem pravcu vsake tudi najmanjše vzgoje. Marsikdo bo rekel, da ni bilo nikoli Krezov med nami in jih tudi danes ni in da je to glavni vzrok. A temu vendar ni tako. Tudi med našimi vrstami dobimo ljudi, ki imajo nekaj pod palcem, četudi niso Krezji. A da bi se ti ob priliki svoje, ali pa ob smrti svojcev spomnili katera naše socialne ali pa gospodarske stanovske ustanove, jim niti na misel ne pride, dasi

niso tako redki primeri, da se spomnijo drugih nestanovskih institucij.

Pri tej priliki naj omenim primer, ki se je dogodil med nami pred nekaj leti. Umrli je tovariš upokojenec, ki je veljal splošno za zelo zavednega člana stanovske organizacije. Ker je bil sprt s svojci, je testamentaril vse svoje premoženje — razen gotovine še razne zavarovalnice samopomoči in zavarovalnic skupno okrog 100.000 Din docela tuji osebi. Koliko bi se bilo lahko storilo v dobrobit stanu, če bi bila dobila kaka stanovska socialna ali gospodarska ustanova samo polovico tega zneska! Pa mu ni prišlo niti na um, da bi si na ta način ohranil tako rekoč večer spomin med stanom, v katerem je deloval in kateri je tudi njemu pripomogel do marsikaterih moralnih in gmotnih dobrin.

Ta primer, da je prišlo učiteljsko premoženje ne v roke svojcev, kar je naravno in samo od sebi umevno, ampak docela v tuje roke, pa ni tako osamljen, kakor bi človek mislil na prvi pogled. Saj so znani celo primeri, da je prešlo učiteljsko premoženje celo v namene, ki so nasprotni tendencam učiteljskega stanu.

V tem oziru je učiteljstvo v nekdanji Hrvatski, zlasti pa še v nekdanji Srbiji mnogo na boljšem. Saj niso redki primeri, da so bile deležne učiteljske gospodarske in socialne ustanove prav izdatnih vsot ob takih in podobnih prilikah. Srbski narod ima silno mnogo prav koristnih ustanov ali zadužbin, ki so nastale na tak način. Podobne zapuščine in razna počaščenja umrlih so v izdatni meri pripomogla n. pr. postaviti velik in ponosni učit. dom v Beogradu. Če n. pr. kdorkoli umrje v učiteljski rodbini, počastijo njegov spomin svojci s poklonitvijo primernega daru učit. domu. Še v večji meri se seveda to zgodi, če umrje učitelj sam.

Med nami so podobni skromni primeri redki. Mi gledamo ob takih prilikah bolj na venco, na več ali manj pompozno pogreb in zbiramo kvečjemu še za nagrobne spomenike. Cveticke uvenenje, spomenik pa v nekaj letih razpade; kolikor časa pa ostane, nudi navadno kaj klaveren utis za učitelja vzgojitelja zlasti, če se je rodbina umrlega izselila, kar se čisto dogaja. Po naših pokopališčih lahko vidimo več ko dovolj tako žalostnih spomenikov bivšim učiteljem in vzgojiteljem.

Ob spominu na umrle naj imajo korist živji. Taka počastitev je umejnejša in trajnejša od vseh drugih. Zato je prav, da je n. pr. Učit. dom v Mariboru napravil spominsko ploščo stanovskim vzornikom in dobrotnikom. Tako bodo imena naših vzornih tovarišev in tovarišice ohranjena še poznim rodovom, ko bodo že zdavnaj razpadli vsi spomeniki in grobnice. Mladina bo gledala iz dneva v dan njihova vklesana imena ter se vpraševala, kdo so bili, kaj so storili, da so njihova imena vdolbena v kamen z zlatimi črkami. Mislim, da lepšega in trajnejšega spomenika ne more nihče postaviti in si ga tudi ne želeli.

I. prednjaški sokolski tečaj za brezposelne diplomirane učitelje in učiteljice v Ljubljani

Upoštevalo veliko kulturno poslanstvo, ki ga vrši sokolstvo kot obča vzgojna organizacija v našem narodu, je Kraljeva banska uprava dravske banovine v sporazumu in s sodelovanjem načelnikstva Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije priredila I. sokolski prednjaški tečaj za neuslužbene diplomirane učitelje in učiteljice v Ljubljani. Tečaj se je vršil od 3. do 30. januarja v prostorih sokolskega doma na Taboru.

Prvotno je bilo določeno, da se tečaja udeležijo 15 abiturientov in istotoliko abiturientk, vendar se je pa moralo število zaradi velikega zanimanja povečati, tako da je obiskovalo tečaj 16 tečajnikov in 19 tečajnic. Tečajniki so imeli vso oskrbo v Akademskem kolegiju, tečajnice pa v Občinskih vajeniškem domu. Vodstvo tečaja je bilo poverjeno načelniku SKJ bratu Miroslavu Ambrožiču, tehnično nadzorstvo pa podnačelniku SKJ bratu Josipu Jerasu in načelnici SKJ sestri Elzi Skalarjevi.

Tečaj so otvorili načelnik SKJ br. Ambrožič, podban dr. Pirkmajer in podstarosta br. Engelbert Gangl, ki so poudarjali važnost sodelovanja med šolo in sokolstvom.

Ves telovadni načrt prednjaškega tečaja je bil sestavljen tako, da se tečajniki spoznajo v glavnem s tehničnim vodstvom, saj je znano, da nam vprav v tehničnem oziru izpopolnjenih učiteljev še zelo primanjkuje. Prednjaštvo je in naj bi bilo osrečje sokolske organizacije, saj vprav od nje zavisi naš uspeh

Seveda so pa tako počastitev dolžni umrlemu oskrbeti pred vsemi drugimi svojci sami. Zbirke med učiteljstvom v tak namen bi naj prišle v poštev le v prav izrednih primerih. Če dobijo svojci posmrtnino od Samopomoči, jim ne bo težko vsaj nekaj žrtvovati v stanovske socialne namene in tako počastiti spomin umrlega in ga ohraniti.

Kolikokrat se dogaja, da umrje kak naš ožji tovariš ali pa prijatelj izven stanu, pa ga ne moremo spremiti na njegovi zadnji poti. Spomnimo se ob takih prilikah svojih stanovskih socialnih ustanov, čeprav z majhnim darom in oddolžili smo se boljše in lepše njegovemu spominu, kakor pa če bi se udeležili oddaljenega pogreba, ki od nas zahteva čas in tudi denar.

V takih in drugih priložnostnih darovih nisem jaz nikoli gledal gola materialnega efekta. Mnogo večji od materialnega je njegov moralni in vzgojni efekt. S tem dokumentiramo pred svojo stanovsko in pred drugo javnostjo svojo stanovsko zavest in smisel ter razumevanje za svoje socialne ustanove.

in napredek. Potrebno je, posebno danes, ko sokolstvo prodira v najširše plasti našega naroda, da učitelj-sokol že v osnovni šoli upošteva deca z veliko nalogo, katero sokolstvo vrši pri vzgoji naroda, da vzbudi pri njej potrebo, da pristopa k sokolstvu.

Da so se tečajniki in tečajnice spoznali s praktičnim vodstvom, so telovadne vzorne ure sami vodili. Imeli so tudi praktične nastope, ob večernih urah pa so se udeleževali telovadbe pri podnih ljubljanskih sokolskih društvih, kjer so se spoznali z metodo sokolske vzgoje in sokolskega dela. Poleg prakse pa je bilo tudi precej teoretičnih predavanj, pri katerih so predavatelji seznanili tečajnike in tečajnice z veličino Tyrseve ideje, da smo pripadniki sokolstva iz žive potrebe, iz ljubezni do naroda in države.

Predavatelji v tečaju so bili sami sokolski delavci, ki so z vztrajno in nesebično požrtvovalnostjo pripomogli do čim večjega uspeha.

Tečajniki in tečajnice so se udeležili tudi izbirnih smučarskih tekem, prisostvovali pa so tudi smučarskim tekmam SKJ v Bohinju.

Ob zaključku tečaja je imel gospod pomočnik bana dr. Otmara Pirkmajer nagovor na tečajnike in jim predočil važnost državljanske vzgoje. Slovesnemu zaključku so še prisostvovali gg. I. podstarosta SKJ Gangl, načelnik prosvetnega oddelka kraljevske banske uprave Jos. Breznik, načelnica Skalarjeva, načelnik Ambrožič in ref. za telesno vzgojo prof. Jeras.

Z.

Kot vzgojitelji pa dobro vemo, koliko zaleže vzgled in koliko samo lepe besede.

Ker sem že pri umrlih, naj na tem mestu omenim še eno malenkost, ki tudi kaže našo stanovsko gospodarsko orientacijo v kaj čudni luči.

Med stanom, ki ima tako veliko število pripadnikov kakor naš, niso redki smrtni primeri med nami samimi kakor tudi v naših rodbinah. In ob takih prilikah plačujemo drage posmrtno oglašne in zahvale v lajiškem časopisu. Od svojega stanovskega glasila pa pričakujemo, da prinaša tozadevno brezplačne notice (dasi mu niti teh čisto ne pošljemo!) in nekrologe. Če smo že zaradi časa primorani dati posmrtno oglašne v dnevno časopisje, vsaj zahvala ima mesto le v stanovskem glasilu. Imamo svoj list, zato objavljamo vse v njem, saj so pred vsemi drugimi zainteresirani na tem stanovski tovariši in tovarišice, ki se navadno tudi pogreba udeležijo v največjem številu.

Pa bodi dovolj o tem poglavju. Ob priložnosti pa se hočem dotakniti še drugih pomembnih in značilnih »malenkosti«.

Smernice k sodelovanju s kmetijskimi referenti

Z odlokom banske uprave je podana osnova za složno in sporazumno delo med sreskimi kmetijskimi referenti in učiteljstvom narodnih šol na kmetih. Navidezno je zadeva prav prirosta in le lokalno-gospodarskega značaja. Čitali smo že poročila v stanovskem in dnevnem časopisu o referatih in debatah, ki so se vršile o predmetu na zborovanih sreskih učiteljskih društvih. Iz teh je razvidno, da je akcija med javnostjo našla mnogo več odmeva in zanimanja, kakor je to običaj pri sličnih pojavih.

Ker so dani vsi pogoji, je pričakovati, da bo sodelovanje učiteljstva s sreskimi kmetijskimi referenti doživelo močan razmah, ki bo zahteval od našega stanu mnogih žrtev na času in energiji, je pa potrebno, da se zadeva prouči tudi z vidika učiteljstva.

Naloge kmetijskih strokovnjakov.

Program dela kmetijskih strokovnjakov je sicer zelo obširen, raznolik z ozirom na krajevne prilike in potrebe, obsega pa v glavnem izboljšanje zemlje, naprednejše metode pri obdelovanju, intenzivno delo na semeno-gojstvu, selekcija rasnih pasem domačih živali in ustvarjanje sposobnega kmetijskega zadružništva, a tudi splošno poglobljenje kmetijske strokovne naobrazbe.

Stremljenje kmetijskih strokovnjakov je v glavnem povsem realistično in to seveda upravičeno. Nesporno je namreč, da je neka gotova stopnja blagostanja pogoj in osnova vsakemu višjemu, etičnemu udejstvanju in da mora tudi kmet imeti eksistenčni minimum, kajti oni, ki ga nimajo in oni, ki ga jedva dosežajo, ne bo nikoli mogoče pritegniti